

СТАРТЕР-ГЕНЕРАТОР ПОСТІЙНОГО СТРУМУ ПІДВИЩЕНОЇ ПОТУЖНОСТІ АВТОНОМНОЇ УСТАНОВКИ

Реуцький М.О., к.т.н., доцент, Бушуєв К.О., магістрант
КПІ ім. Ігоря Сікорського, кафедра електромеханіки

Вступ. На сьогоднішній день через значне підвищення цін на енергоносії питання енергоефективності електрообладнання є досить актуальним. Це повною мірою відноситься і до застарілих синхронних стартер-генераторів автономних транспортних установок. В конструкцію стартер-генераторів можна вносити зміни, використовувати сучасні матеріали і технології, які не вплинуть на габаритні розміри, але дозволять значно підвищити їх потужність. При цьому з'являється можливість зменшити ціну при виготовленні більш потужних стартер-генераторів, якщо при їх проектуванні і виготовленні використовувати вже відпрацьовані технології та обладнання.

Мета роботи. Проаналізувати конструкцію стартер-генератора СГ-18-1к для визначення параметрів, які впливають на можливість підвищення потужності стартер-генератора без зміни стандартних розмірів. Спроекувати стартер-генератор підвищеної потужності СГ-22-1к без збільшення габаритних розмірів.

Матеріали і результати досліджень. Стартер-генератори автономних транспортних установок – це машини постійного струму, які можуть працювати як в режимі стартера, так і режимі генератора. З'єднання вала стартер-генератора з приводним механізмом здійснюється через фрикційну муфту і редуктор зі змінним передавальним числом. Для проведення дослідження за основу взято стартер-генератор СГ-18-1к, з такими номінальними даними: вихідна потужність 18 кВт, напруга 28 В, частота обертання 3600/6200 об/хв. Номінальні дані стартер-генератора підвищеної потужності СГ-22-1к: вихідна потужність 22 кВт, напруга 28 В, частота обертання 3600/6200 об/хв. Для того щоб отримати 22 кВт в стартер-генераторі підвищеної потужності потрібно внести зміни в систему охолодження, які будуть покращувати охолодження внутрішнього простору електро-машини, за рахунок збільшення площі поперечного перерізу існуючої в машині-прототипі внутрішніх і зовнішніх вентиляційних каналів, зміни в конструкції, введення конструктивних нових додаткових каналів в різних зонах внутрішнього простору ЕМ, а також особливості, які відносяться до конструктивних змін таких функціональних її збірних частинах як: щітково-колекторна система, система збудження, конструкції пазових частин обмотки ротора і друге. Після проведення попередніх розрахунків СГ-18-1к було прийнято рішення вносити такі зміни в СГ-22-1к:

- В системі охолодження: аксіальні вентиляційні канали розмічені на зовнішній поверхні якоря, встановлено два вентилятора один нагнітальної дії, а інший висмоктувальної дії.

- В колекторній системі: зміна кількості щіток з 18 до 12. У звільнені місця встановлені радіатори для охолодження щіток, а також додатково встановлені змащувальні щітки на основі дисульфата (MoS_2).
- В системі збудження кількість додаткових і основних полюсів однакові.
- В роторі змінена обмотка: використаний дрід прямокутний, ізоляція дроту зменшена (рис. 1 та рис. 2).

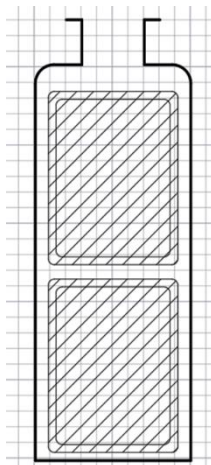

Рисунок 1 – Зміни розміру обмотки
 В СГ-18-1К $2.8 \times 4.75 = 13.3 \text{ мм}^2$
 В СГ-22-1К $3.3 \times 5.0 = 16.5 \text{ мм}^2$

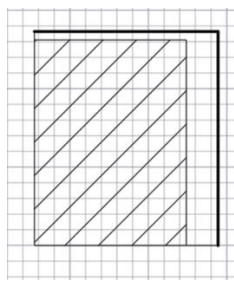

Рисунок 2 – Шина
 В СГ-18-1К $7 \times 9.3 = 61.1 \text{ мм}^2$
 В СГ-22-1К $8.2 \times 9.8 = 80.36 \text{ мм}^2$

Після проведених процесів модернізації для перевірки характеристик стартер-генератора були проведені досліді СГ-18-1к, а також порівняння з розрахунковими даними СГ-22-1к. Для дослідів і розрахунків використовувалась схема випробування СГ (рис. 3).

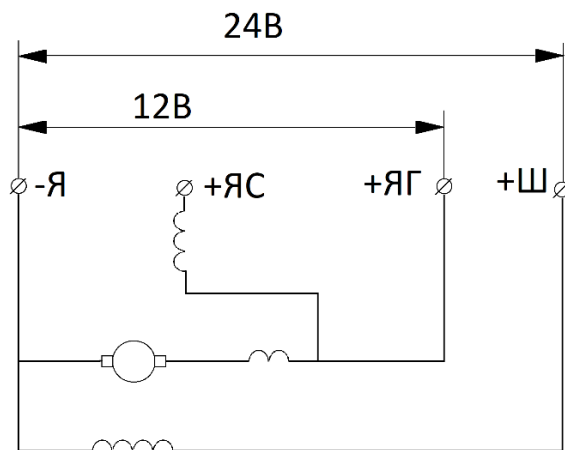

Рисунок 3 – Схема випробування

Після розрахунків за Морозов А. Г. Розрахунок електричних машин постійного струму [1] було складено зведену таблицю 1 втрати в двох типах розрахунків.

Таблиця 1 – Порівняння енергобалансів стартер-генераторів

	Назви втрат в стартер генераторі	СГ-18-1К	СГ-22-1К	Різниця втрат, Вт
1	Електричні втрати в обмотці якоря, Вт	705	842	137
2	Електричні втрати в обмотці додаткового полюса, Вт	443	708	265
3	Електричні втрати в щітково-колекторному вузлі, Вт	1317	1208	109
4	Втрати від гістерезису і вихрових струмів в спинці якоря, Вт	321	321	0
5	Втрати від гістерезису і вихрових струмів в зубцях якоря, Вт	306	306	0
6	Механічні втрати, Вт	997	997	0
7	Додаткові втрати, Вт	180	220	40
8	Втрати в сталі	627	627	0
9	ККД	0.786	0.798	0.012

В СГ-22-1к електричні втрати в щітково-колекторному вузлі становлять 1208 Вт при втратах в СГ-18-1к в 1317 Вт, таких результатів вдалось досягти завдяки методам модернізації. Загальні втрати потужності становлять 17556 Вт в СГ-22-1к і 14148 Вт в СГ-18-1к при 22кВт в СГ-22-1к коефіцієнт корисної дії становить 0.798 при 0.786 в СГ-18-1к, що є хорошим результатом, так як потужність зросла на 6 кВт, а габаритні характеристики залишились без змін і ККД близьке до значень прототипу.

Висновки. При модернізації синхронного стартер-генератора СГ-22-1К питання виникають тільки під час проектування ротору, так як в роторі було проведено найбільше змін. При впровадженні всіх змін потужність вдалось збільшити на 27% без зміни габаритних характеристик СГ прототипу, що є дуже позитивним результатом.

Перелік посилань

1. Морозов А. Г. Розрахунок електричних машин постійного струму // Навчальний посібник для електротехнічних спеціальностей. – 224 с.